

Věstník MZd ČR, částka 6/2018

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČR

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM

Akreditovaný kvalifikační kurz

Behaviorální technik

Akreditovaný kvalifikační kurz pořádá akreditované zařízení, kterému byla udělena akreditace Ministerstva zdravotnictví České republiky k uskutečňování tohoto vzdělávacího programu¹⁾.

Obsah**1 Profil absolventa**

- 1.1 Uplatnění absolventa
- 1.2 Výsledky vzdělávání

2 Charakteristika vzdělávacího programu

- 2.1 Pojetí a cíle vzdělávacího programu
- 2.2 Charakteristika obsahových složek
- 2.3 Organizace vzdělávání
- 2.4 Podmínky vzdělávání

3 Učební plán**4 Učební osnovy****5 Požadavky na zajištění realizace kvalifikačního kurzu****6 Studijní materiály a zdroje****1 Profil absolventa**

Absolventi získají základní znalosti v oblasti aplikované behaviorální analýzy potřebné pro výkon asistence při měření funkčního hodnocení a funkční analýzy chování; asistence při plánování a provádění behaviorální prevence, poradenství a intervencí a budou schopni tyto znalosti aplikovat v praxi. Absolventi současně získají základní znalosti týkající se organizace a poskytování zdravotní péče a další všeobecné i odborné vědomosti z oblasti zdravotnictví. Vědomosti a dovednosti v oblasti základů behaviorální diagnostiky, rehabilitace a intervence navazují na lékařskou diagnostiku a terapii. Výstupní vědomosti a dovednosti behaviorálního technika, tj. profesní kompetence, jsou rozděleny na obecné a odborné a vycházejí z platné legislativy ČR²⁾.

1.1 Uplatnění absolventa

Koncepce vzdělávacího programu vytváří u absolventů předpoklady pro praktické uplatnění se v oblasti zdravotnictví a sociálních služeb. Absolventi mohou pod odborným dohledem behaviorálního analytika nebo asistenta behaviorálního analytika pracovat v různých zdravotnických zařízeních ambulantního i lůžkového charakteru zaměřených na poskytování zdravotní, rehabilitační péče osobám s neurovývojovými poruchami, v zařízeních poskytujících sociální služby, např. organizacích poskytujících ranou péči, ve stacionářích, domovech pro seniory a domovech se zvláštním režimem.

1.2 Výsledky vzdělávání

1.2.1 Obecné vědomosti, dovednosti a postoje

Sleduje odborné informace v oblasti činnosti, kterou je způsobilý vykonávat a umí s nimi efektivně pracovat, dále prohlubuje své vědomosti a dovednosti formou celoživotního vzdělávání;
má znalosti základů klinických oborů, zejména pediatrie, geriatrie, neurologie a psychiatrie, se zaměřením na projevy neurovývojových poruch a duševních onemocnění;
dodržuje požadavky na hygienu, bezpečnost a ochranu zdraví při práci v souladu s právními předpisy upravujícími ochranu veřejného zdraví;
asistuje při vedení zdravotnické dokumentace a další dokumentace vyplývající z jiných právních předpisů v rozsahu činností, ke kterým je způsobilý, dodržuje požadavky na ochranu informací včetně práce s informačním systémem;
zná základy práva ve vztahu ke zdravotnické legislativě, základní principy organizace a řízení zdravotnictví, nové trendy v péči o zdraví obyvatelstva;
umí vhodným způsobem komunikovat na požadované úrovni s pacienty/klienty s ohledem na jejich věk i stav, se spolupracovníky a jinými lidmi, zachovává obecně uznávaná pravidla slušného chování a dodržuje etická pravidla v rámci svého povolání;
při výkonu svých činností dodržuje práva pacientů/klientů; zachovává etické standardy své profese, jedná taktně, ohleduplně s empatií; u pacientů/klientů s neurovývojovým postižením respektuje jejich odlišnosti v oblasti komunikace, motivace, pozornosti, emočního prožívání a intelektových schopností;
orientuje se v základech řízení kvality poskytovaných zdravotních služeb a v zajištění bezpečí pacientů;
pečuje o své zdraví na základě osvojených základních znalostí a dovedností potřebných k péči o zdraví (své i zdraví občanů).

1.2.2 Odborné vědomosti, dovednosti a postoje

Má základní znalosti v konceptech a principech behaviorální analýzy, historii a vývoji behaviorálních teorií a aplikované behaviorální analýze;
asistuje při provádění základního behaviorálně analytického hodnocení chování;
dokáže provést základní měření chování a popsat data o chování se zaměřením na jeho topografii, frekvenci, trvání, latenci, intervaly výskytu, intenzitu;
na základě stanoveného plánu behaviorální intervence asistuje při terapii, rehabilitaci a reedukaci chování u dětí i dospělých s neurovývojovými poruchami prostřednictvím metod aplikované behaviorální, přitom zejména
asistuje při sestavování individuálního plánu behaviorální intervence
motivuje pacienta/klienta a jeho sociální okolí k aktivitě v rámci činnosti behaviorální terapie
provádí základní zaznamenávání údajů o chování klienta/pacienta (měří frekvenci, dobu trvání, latenci, topografii, a další hodnoty cílového chování při interakci s

klientem/pacientem)

asistuje při nácviu nových funkčních způsobů chování a odstraňování maladaptivního chování

asistuje při realizaci programu prevence, výchovy a poradenství s cílem dosažení maximálního rozvoje širokého spektra nových způsobů chování a rozvoje dovedností, zejména v oblastech učení, sebeobslužných dovedností, komunikace, sociální a emocionální adaptace, trávení volného času a podpory nezávislosti.

2 Charakteristika vzdělávacího programu

2.1 Pojetí a cíle vzdělávacího programu

Vzdělávací program akreditovaného kvalifikačního kurzu behaviorální technik připraví absolventy na výkon povolání behaviorálního technika, který bude schopen asistovat při zajišťování péče v oblasti aplikované behaviorální analýzy v rozsahu své odborné způsobilosti a podílet se pod odborným dohledem na diagnostické, preventivní, rehabilitační a intervenční péči v oboru behaviorální analýzy u jedinců s neurovývojovými poruchami všech věkových kategorií. Absolvent kvalifikačního kurzu získá odbornou způsobilost k výkonu povolání behaviorálního technika³). Cílem vzdělávacího programu je připravit kvalifikovaného odborníka se základním souborem vědomostí a dovedností v oblasti aplikované behaviorální analýzy.

2.2 Charakteristika obsahových složek

Vzdělávací obsah vychází z minimálních požadavků na vzdělávání behaviorálního technika stanoveného právními předpisy ČR⁴). Obsah vzdělávacího programu akreditovaného kvalifikačního kurzu je rozdělen do teoretické výuky a praktického vyučování, které obsahují jednotlivé studijní předměty včetně odborné praxe.

Teoretická výuka v základech veřejného zdravotnictví zahrnuje vybrané základy disciplín, které pomáhají vytvářet odborné kompetence absolventů v oblasti zdravotnictví Jsou to základy veřejného zdravotnictví jako multidisciplinárního medicínského oboru, který využívá a integruje poznatky různých vědních disciplín. Jeho základ tvoří řada medicínských a společenských vědních oborů (např. organizace, řízení a právo ve zdravotnictví, první pomoc, základy podpory a ochrany zdraví apod.).

V základech klinických oborů jsou integrovány základy předmětů, které jsou významné pro porozumění zdravotnické problematice neurovývojových poruch (např. základy neurologie, psychiatrie, pediatrie, geriatrie apod.).

Odborná behaviorálně analytická část zahrnuje teoretickou výuku a praktická vyučování formou cvičení poskytující znalosti v oblastech, které tvoří základ potřebný pro asistenci při poskytování behaviorálně analytické péče, jako např. základní znalosti teoretických a epistemologických východisek, konceptů a principů aplikované behaviorální analýzy jako vědního oboru; základní způsoby měření projevů chování užívané v praxi; etických a profesních standardů behaviorální analýzy; aplikaci metod behaviorální změny; behaviorálně analytické intervenci; a dalších . Výuka tak zahrnuje základní poznatky z aplikované behaviorální analýzy, a to zejména úvod do behaviorálně analytické diagnostiky pomocí funkčního hodnocení chování, praktický nácviu měření chování se zaměřením na jeho topografii, frekvenci, trvání, latenci, intervaly výskytu a intenzitu, asistenci při implementaci programů behaviorální změny včetně asistence při vytváření individuálních plánů učení a podmiňování, aplikaci různých plánů posilování vhodného chování, behaviorální intervence u deficitů a excesů v chování. Výuka vychází z experimentální analýzy

chování a dalších behaviorálních věd a využívány jsou pouze poznatky založené na vědeckých důkazech.

Cílem praktického vyučování je osvojení dovedností a návyků umožňujících asistenci při poskytování péče v oblasti behaviorální analýzy pod odborným dohledem v rozsahu odborné způsobilosti absolventa. Obsahuje asistenci při provádění behaviorálně analytického hodnocení, přípravu, implementaci a základní hodnocení behaviorálních programů zaměřených na učení nových dovedností. Zahrnuje redukci problémového chování, asistenci při provádění behaviorálně analytické terapie, rehabilitace a reedukace chování v souladu s etickými a profesními standardy v behaviorální analýze, spolupráci při vedení zdravotnické dokumentace, spolupráce v multidisciplinárním týmu i s osobami blízkými a osobami určenými pacientem, které mohou být informovány o jeho zdravotním stavu.

Praktické vyučování probíhá formou odborné praxe zejména u poskytovatele zdravotních služeb, v zařízeních sociálních služeb, ve vlastním sociálním prostředí pacienta/klienta a v akreditovaném zařízení pod přímým vedením kvalifikovaných behaviorálních analytiků nebo v odůvodněných případech jiných zdravotnických pracovníků oprávněných k výkonu zdravotnického povolání bez odborného dohledu.

2.3 Organizace vzdělávání

Vzdělávací program kvalifikačního kurzu je organizován kombinovanou formou vzdělávání⁵⁾, využívá multimediální podpory a e-learningu. Vzdělávání zahrnuje teoretickou výuku a praktické vyučování včetně odborné praxe, obsahuje vyučování dle rozpisu učiva v učebním plánu, samostudium a odbornou praxi v celkovém rozsahu 100 hodin teoretické výuky a 40 hodin odborné praxe, 40 hodin praktických cvičení a 40 hodin praxe v akreditovaném zařízení. Odborná praxe je organizovaná denní formou vzdělávání a probíhá u poskytovatelů zdravotních služeb, v zařízeních sociálních služeb a ve vlastním sociálním prostředí pacienta/klienta.

Odborné předměty jsou v učebním plánu i v osnovách koncipovány tak, aby na sebe navazovaly, vzájemně se doplňovaly a umožnily po jejich absolvování vykonávat adekvátní činnosti při poskytování zdravotní péče v oblastech, kde bude behaviorální technik vykonávat své povolání. Délka vyučovací hodiny je 45 minut a odborné praxe je 60 minut.

2.3.1 Metody výuky

V rámci studia jsou respektovány zvláštnosti ve vzdělávání dospělých. Ve výuce jsou uplatňovány zejména aktivizující metody, které napomáhají k vytvoření požadovaných odborných a dalších dovedností. Volba výukových metod (slovní, demonstrační, názorné, skupinové práce, dovednostní, exkurze, aj.) je v kompetenci vyučujících se zřetelem k charakteru předmětu, ke konkrétní situaci a možnostem akreditovaného zařízení.

2.4 Podmínky vzdělávání

2.4.1 Vstupní podmínky

Absolvování úplného středního vzdělání nebo úplného středního odborného vzdělání⁶⁾ zdravotní způsobilost.

2.4.2 Průběžné podmínky

Absolvování teoretické výuky a praktického vyučování v rozsahu stanoveném akreditovaným vzdělávacím programem;

absolvování odborné praxe včetně odborné praxe v akreditovaném zařízení.

Do hodin praktického a teoretického vyučování akreditované zařízení započte nejvýše patnáctiprocentní omluvenou absencí z celkového počtu hodin.

Akreditované zařízení do vzdělávání v akreditovaném kvalifikačním kurzu započte část dříve absolvovaného studia, pokud odpovídá některé části vzdělávacího programu akreditovaného kvalifikačního kurzu, a část odborné praxe určené vzdělávacím programem, kterou účastník vykonal v jiném než akreditovaném zařízení; o započtení vydá potvrzení. V případě pochybností o započtení rozhodne na žádost účastníka vzdělávání nebo akreditovaného zařízení ministerstvo.

2.4.3 Způsob ukončení kvalifikačního kurzu

Kvalifikační kurz je ukončen závěrečnou zkouškou⁷⁾, která se skládá z praktické a teoretické části, koná se zpravidla v jednom dni. Praktická část závěrečné zkoušky předchází části teoretické.

O úspěšně vykonané závěrečné zkoušce akreditované zařízení vydá osvědčení o získané odborné způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání.

3 Učební plán

Teoretická výuka	Počet hodin	
Základy veřejného zdravotnictví	21	
Organizace, řízení a právní souvislosti poskytování zdravotních služeb	7	
První pomoc	6	
Vybraná témata ochrany a podpory veřejného zdraví	5	
Zdravotnická dokumentace a informační technologie ve zdravotnictví	3	
Úvod do klinických oborů	36	
Úvod do psychiatrie	14	
Úvod do neurologie	8	
Úvod do pediatrie	8	
Úvod do geriatric	6	
Odborná behaviorálně analytická část	Počet hodin	
	teorie	cvičení
	43	40
Koncepty a principy behaviorální analýzy	8	-
Základy měření chování	8	10
Etika a profesní chování pro behaviorální techniky	8	-
Základy diagnostiky a aplikace metod behaviorální změny	8	10
Základy intervence a implementace programů aplikované behaviorální analýzy	8	20
Mezinárodní standardy v aplikované behaviorální analýze	3	-
Praktické vyučování	120	
Odborná praxe	40	
Odborná praxe v akreditovaném zařízení	40	
Praktická cvičení	40	
Celkem	220	

4 Učební osnovy

ZÁKLADY VEŘEJNÉHO ZDRAVOTNICTVÍ

Název předmětu: ORGANIZACE, ŘÍZENÍ A PRÁVNÍ SOUVISLOSTI POSKYTOVÁNÍ ZDRAVOTNÍCH SLUŽEB

Rozsah: 7 hodin

Anotace

Teoretický úvod do systému poskytování zdravotních služeb v ČR, základy financování zdravotnických služeb, systém managementu a vedení administrativy. Zabezpečení a rozvoj lidských zdrojů ve zdravotnictví i sociální sféře. Cílem předmětu je poskytnout základní informace o systému zdravotní péče a provozu zdravotnických zařízení, získání základních informací o právním systému v ČR, základních právních pojmech, právních předpisech zahrnující současně právní odpovědnost při výkonu zdravotnického povolání. Důraz je kladen na orientaci v právním prostředí zejména s ohledem na základní prameny medicínského práva a jejich souvislosti s poskytováním zdravotní péče, nikoliv podrobnou znalost obsahu.

Obsahové zaměření

struktura a systém péče o zdraví a zdravotnictví v ČR
právní rámec pro poskytování zdravotní péče v ČR
financování zdravotnictví
ekonomika zdravotnictví a zdravotnického zařízení
řízení kvality a bezpečí péče ve zdravotnických zařízeních

Název předmětu: PRVNÍ POMOC

Rozsah: 6 hodin

Anotace

První pomoc představuje soubor opatření, která slouží k bezprostřední pomoci při náhlém ohrožení zdraví. Cílem předmětu je seznámit účastníky kurzu s jednotlivými stavy ohrožujícími zdraví a život pacientů/klientů a se zásadami poskytování neodkladné první pomoci.

Obsahové zaměření

zásady poskytování první pomoci
stavy ohrožující zdraví postiženého
zhodnocení situace a stavu postiženého
první pomoc u neodkladných stavů úrazového a neúrazového charakteru
stavy ohrožující život postiženého
poruchy základních životních funkcí a indikace k provádění neodkladné resuscitace (KPR) u dospělých a u dětí
praktický nácvik na modelu.

Název předmětu: VYBRANÁ TÉMATA OCHRANY A PODPORY VEŘEJNÉHO ZDRAVÍ

Rozsah: 5 hodin

Anotace

Ve zdravotnických, sociálních zařízeních i v přirozeném prostředí pacienta se behaviorální technik při výkonu svého povolání setkává s pacienty/klienty s rozmanitými typy postižení a s různým rizikem vzniku dalších onemocnění, včetně onemocnění infekčních. Nezbytným předpokladem prevence vzniku a šíření infekčních onemocnění je znalost základních principů a požadavků na provoz zdravotnických zařízení. Cílem předmětu je seznámit účastníky kurzu se základy ochrany veřejného zdraví a zásadami bezpečnosti práce ve zdravotnickém zařízení.

Obsahové zaměření

determinanty zdraví
definice zdravotních rizik životního a pracovního prostředí a možnosti ochrany před negativními účinky
prevence vzniku specifických a nespecifických infekcí
infekce, epidemie, jejich formy
hygiena a bezpečnost práce při riziku vzniku infekce.

Název předmětu: ZDRAVOTNICKÁ DOKUMENTACE A INFORMAČNÍ TECHNOLOGIE VE ZDRAVOTNICTVÍ

Rozsah: 3 hodiny

Anotace

Zdravotnický pracovník při výkonu svého povolání používá výpočetní techniku a využívá databáze v medicínských informačních systémech. Současně musí zpracovávat dokumentaci o pacientovi/klientovi a využívat elektronický způsob vedení zdravotnické dokumentace.

Cílem předmětu je seznámit účastníky kurzu se základy výpočetní techniky včetně technických aspektů zdravotnické informatiky, využití informačních a komunikačních technologií v medicíně a poskytnout informace o zdravotnické dokumentaci a systému jejího vedení.

Obsahové zaměření

technické aspekty zdravotnické informatiky
zdravotnické informační systémy
využití výpočetní techniky v diagnostice, terapii apod.
platné právní předpisy vztahující se k vedení, archivaci a skartaci zdravotnické dokumentace
ochrana osobních dat pacientů
obsah a způsob vedení zdravotnické dokumentace a právo nahlížet do ní
úplnost zdravotnické dokumentace
zápisy a způsob vedení zdravotnické dokumentace (věcný obsah)
elektronický způsob vedení zdravotnické dokumentace.

ÚVOD DO KLINICKÝCH OBORŮ

Název předmětu: ÚVOD DO PSYCHIATRIE

Rozsah: 14 hodin

Anotace

Předmět seznamuje se základními pojmy z medicínského oboru psychiatrie a s jeho zaměřením. V jednotlivých hodinách jsou představeny základy obecné i speciální psychiatrie s ohledem na studijní obor aplikovaná behaviorální analýza. Pozornost je věnována zejména tématům duševní zdraví a psychická porucha, samostatně jsou pojímána témata neurovývojových poruch a jejich psychiatrické diagnostiky a léčby a téma prevence a léčby v psychiatrii.

Obsahové zaměření

obecná psychiatrie: úvod do psychiatrie, základní pojmy, historie
speciální psychiatrie: organicky a symptomaticky podmíněné duševní poruchy
neurobiologie a neurochemie v psychiatrii
duševní poruchy a poruchy chování
neurovývojové poruchy (ADHD, poruchy autistického spektra)
specifika psychiatrické diagnostiky poruch autistického spektra a dalších neurovývojových poruch
prevence a léčba v psychiatrii.

Název předmětu: ÚVOD DO NEUROLOGIE

Rozsah: 8 hodin

Anotace

Cílem předmětu je získání základních vědomostí z neurologie pro potřeby behaviorálních techniků. Předmět seznamuje s tématy obecné a speciální neurologie. V rámci speciální neurologie se věnuje zejména tématům lehké mozkové dysfunkce, neurovývojovým poruchám, epileptickým syndromům, dětským neurózám a úrazům CNS.

Obsahové zaměření

obecná neurologie
speciální neurologie
lehké mozkové dysfunkce
neurovývojové poruchy
epileptické syndromy
dětské neurózy
úrazy CNS.

Název předmětu: ÚVOD DO PEDIATRIE

Rozsah: 8 hodin

Anotace

Cílem předmětu je seznámení účastníků s riziky a chorobami dětského věku, vč. období prenatalního a perinatálního, s možnostmi včasné prevence, diagnostiky a léčby. Důraz je kladen na brzké odhalení zdravotních problémů a týmovou spolupráci různých odborností. Jednotlivé patologické situace jsou probírány z hlediska rizikových faktorů, etiologie, symptomů, vývoje, klinického obrazu, komplikací, důsledků a prognózy s informacemi o možných způsobech prevence a léčby.

Obsahové zaměření

růst a vývoj dítěte, jeho ovlivnění vč. prenatální a perinatální péče období dětského věku (novorozenecké, kojenecké, batolecí, předškolní, školní, dorostové), jejich charakteristika, význačná zdravotní a sociální rizika, možnosti ochrany zevní (biologické, chemické, fyzikální, sociální) a vnitřní (genetika, dispozice, stárnutí, imunita) faktory negativně ovlivňující zdraví
role dětského lékaře a oboru pediatrie při depistáži a diagnostice neurovývojových poruch u dětí.

Název předmětu: ÚVOD DO GERIATRIE**Rozsah: 6 hodin****Anotace**

Cílem je seznámit účastníky kurzu se základními tématy oboru geriatry z hlediska ošetrovatelské péče a potřeb seniorů změněných v souvislosti s onemocněním.

Obsahové zaměření

demografické a epidemiologické minimum
zdravotní stav a funkční schopnosti v seniorském věku
racionální farmakoterapie ve stáří
zdravotnické a sociální služby pro seniory.

ODBORNÁ BEHAVIORÁLNĚ ANALYTICKÁ ČÁST

Název předmětu: KONCEPTY A PRINCIPY BEHAVIORÁLNÍ ANALÝZY**Rozsah předmětu: 8 hodin****Stručná anotace předmětu**

Předmět je úvodem do vědního oboru aplikované behaviorální analýzy, jeho historie a vývoje behaviorálních teorií a představuje základní principy uplatňované ve vědním oboru aplikovaná behaviorální analýza. Vymezuje roli behaviorální technika v systému behaviorálně analytické intervence. Seznámí účastníky se základními termíny a principy využívanými v oboru aplikované behaviorální analýzy.

Obsahové zaměření

obor aplikovaná behaviorální analýza - vymezení oboru, historie a vývoj behaviorálních teorií
role behaviorální technika v behaviorálně analytické intervenci
základní principy a pojmy (respondentní a operantní podmiňování, chování, třídy odpovědí, stimul, pozitivní a negativní posilování, vyhasínání a trest, varování a řetězení chování, analýza úkolu, A-B- posloupnost, motivující operace atd.).

Název předmětu: ZÁKLADY MĚŘENÍ CHOVÁNÍ**Rozsah: 8 hodin****Anotace**

Předmět představuje základní nástroje a postupy pro měření chování, které jsou nezbytnou součástí praxe behaviorálního technika. Seznamuje účastníky se základními měřitelnými dimenzemi chování a představuje nástroje pro jejich sběr, zaznamenávání, analýzu a prezentaci.

Obsahové zaměření

úvod do měření chování
měřitelné dimenze chování (frekvence, doba trvání, latence, intenzita, topografie, atd.)
kontinuální měření chování
diskontinuální měření chování
průběžný sběr a zaznamenávání dat
využití grafů pro záznam a prezentaci dat.

Název předmětu: ETIKA A PROFESNÍ CHOVÁNÍ PRO BEHAVIORÁLNÍ TECHNIKY

Rozsah: 8 hodin

Anotace

Předmět se zaměřuje jak na témata etického chování při jednání s lidmi v souvislosti s poskytováním zdravotní péče obecně, tak na specifika etického chování při využívání programů behaviorální intervence a zodpovědnosti vůči pacientům/klientům společně se zodpovědností vůči dalším zainteresovaným osobám (osoby blízké a osoby určené pacientem, které mohou být informovány o jeho zdravotním stavu). Cílem předmětu je seznámit účastníky s etickými a profesionálními standardy, které vycházejí z mezinárodních pravidel pro zodpovědné chování asistentů behaviorálních analytiků, které jsou definovány v Etickém kodexu behaviorálních analytiků (Professional and Ethical Compliance Code for Behavior Analysts).

Obsahové zaměření

etické aspekty výkonu nelékařského povolání
zodpovědné chování behaviorálního technika vůči pacientům/klientům a ostatním zainteresovaným osobám
práva pacientů, práva a povinnosti zdravotnického personálu
profesionální disciplinární a etické standardy Mezinárodního výboru pro certifikaci behaviorálních analytiků (BACB).

Název předmětu: ZÁKLADY DIAGNOSTIKY A APLIKACE METOD BEHAVIORÁLNÍ ZMĚNY

Rozsah: 8 hodin

Anotace

Předmět představuje základy diagnostiky a zákonitostí a pravidel pro aplikaci postupů směřujících ke změně chování jedince. V rámci předmětu budou vysvětleny základní principy a postupy funkčního hodnocení chování pomocí přímých i nepřímých behaviorálních diagnostických metod a technik. Předmět představí postupy funkční analýzy chování, včetně jejich variací (např. zkrácená funkční analýza chování, analýza chování s využitím latence nebo prekursorů problémového chování), zákonitosti ovlivňující chování jedince a vzájemné vztahy mezi antecedenty, chováním a následky chování (např. pozitivní a negativní posílení, vyhasínání, vytváření nových posílení atd.). V neposlední řadě se

předmět zaměří na postupy pro modifikaci chování a učení nových dovedností v konkrétních situacích.

Obsahové zaměření

základy funkčního hodnocení a funkční analýzy chování
asistence při funkčním hodnocení chování
provádění funkční analýzy chování
posilování
rozvrhy posilování
trest
využití promptů a jejich postupné odstraňování
intenzivní učení (discrete trial training)
postupy bezchybného učení.

Název předmětu: ZÁKLADY INTERVENCE A IMPLEMENTACE PROGRAMŮ APLIKOVANÉ BEHAVIORÁLNÍ ANALÝZY

Rozsah: 8 hodin

Anotace

Předmět seznamuje účastníky se základy sestavování programů behaviorální intervence u pacientů/klientů a vymezuje roli behaviorálního technika v procesu implementace těchto programů. Důraz je kladen na jednotlivé kroky, které behaviorální technik provádí s cílem rozvinout u pacienta/klienta nové funkční projevy chování, které mu napomohou zvýšit kvalitu jeho života. Předmět tak rozvíjí praktické dovednosti pro implementaci individuálních plánů behaviorální intervence a jejich využití v přirozeném prostředí pacienta/klienta. Důraz je kladen na zvládnutí základních technik při intenzivním učení a učení v přirozeném prostředí, včetně technik promptování, tvarování, diferencovaného posilování, implementaci různých rozvrhů posilování a specializovaných technik aplikované behaviorální analýzy, které se zaměřují na rozvoj verbálních operantů.

Obsahové zaměření

role behaviorálního technika v implementaci programů aplikované behaviorální analýzy
odborný dohled a supervize behaviorálního programu
základní postupy při učení dovedností a nabývání nových repertoárů chování
učení v přirozeném prostředí pacienta/klienta
základní postupy při intenzivním učení
techniky diskriminačního tréninku a transferu kontroly stimulů
techniky promptování (dopomoci s provedením úkolu)
techniky tvarování a řetězení chování
způsoby antecedentní intervence
způsoby diferencovaného posilování a vyhasínání
základní postupy při redukci problémového chování.

Název předmětu: MEZINÁRODNÍ STANDARDY V APLIKOVANÉ BEHAVIORÁLNÍ ANALÝZE

Rozsah: 3 hodiny

Anotace

Předmět seznamuje s mezinárodními organizacemi, standardy, postupy a výzkumem v oblasti aplikované behaviorální analýzy. Účastníci kurzu se seznámí s posláním, cíli, aktivitami, právy a povinnostmi, které vyplývají z členství v mezinárodních odborných společnostech jako je např. Evropská asociace aplikované behaviorální analýzy (European Association of Applied Behavior Analysis), Mezinárodní společnost pro aplikovanou behaviorální analýzu (Applied Behavior Analysis International), Výbor pro certifikaci behaviorálních analytiků (Behavior Analyst Certification Board).

Obsahové zaměření

aplikovaná behaviorální analýza v mezinárodních souvislostech
významné národní a mezinárodní organizace a instituce pro aplikovanou behaviorální analýzu
mezinárodní standardy a certifikace v behaviorální analýze
významné mezinárodní konference, semináře a odborné časopisy.

PRAKTICKÉ VYUČOVÁNÍ	Σ 120 hodin
Odborná praxe na vlastním/doporučeném pracovišti	40 hodin
Seznam výkonů	Minimální počet výkonů
Příprava sběru dat	3
Provedení kontinuálního měření chování (např. záznam událostí)	3
Provedení průběžného sběru dat	3
Aktualizace grafů využitím zaznamenaných dat	5
Provedení popisu chování a prostředí využitím pozorovatelných a měřitelných jevů/termínů	1
Provedení hodnocení preference	2
Asistence při funkčním hodnocení chování	2
Určení klíčových bodů programu výuky nových dovedností	3
Příprava sezení s klientem dle programu intervence	5
Použití techniky učení v přirozeném prostředí	3
Použití vhodných rozvrhů posilování	3
Použití prompty a postupné odstraňování promptů	3
Použití techniky generalizace a upevnění dovedností	3
Asistence při proškolení zainteresovaných osob (osob blízkých, poskytovatelů zdravotnické a sociální péče, dalších profesionálů)	1
Určení klíčových bodů programu redukce nežádoucího chování	1
Popsání běžné funkce chování	3
Použití intervence založené na manipulaci s antecedenty, jako jsou motivující operace a diskriminační stimuly	3
Použití různých technik diferencovaného posilování	3
Použití technik pro kontrolu stimulem a odstraňování stimulu	5
Použití různých technik vyhasínání	3
Zaznamenání dalších proměnných, které mohou ovlivňovat chování klienta (např. nemoc, změna prostředí apod.)	2
Vytvoření objektivního záznamu sezení	5
Efektivní komunikace se supervizorem	5
Vytvoření záznam sezení v souladu s platnými právními, regulačními a pracovními požadavky	5
Sbírání, ukládání a předávání dat v souladu s platnými právními, regulačními a pracovními požadavky	5
Popsání role behaviorálního technika v systému behaviorálně analytické intervence	1
Reakce na zpětnou vazbu udržováním či zlepšováním standardu svých služeb	1
Komunikace se zainteresovanými osobami (osoby blízké a osoby určené pacientem, které mohou být informovány o jeho zdravotním stavu, poskytovatelé zdravotnické a sociální péče, další profesionálové)	3

Odborná praxe na pracovišti akreditovaného zařízení	40 hodin
Seznam výkonů	Počet výkonů
Provedení diskontinuálního měření chování, např. záznam částečného nebo celého intervalu, momentální vzorkování času	1
Zaznamenání dat	3
Použití technik intenzivního učení	2
Použití technik řetězení chování	1
Použití postupů pro kontrolu stimulem	1
Použití techniky postupného odstraňování stimulu	1
Použití techniky diferencovaného posilování	1
Použití techniky vyhasínání	1
Použití krizové techniky dle protokolu	1

4.1.1 Odborná praxe

Praxe bude směřována na pracoviště a do prostředí, kde se nacházejí pacienti/klienti s neurovývojovými poruchami v dětském, dospělém i seniorském věku.

Praxe bude probíhat na pracovištích, kde jsou poskytovány zdravotnické nebo sociální služby, v jiných zařízeních a ve vlastním sociálním prostředí pacienta/klienta (např. v domácím prostředí nebo v prostředí, kde pacient/klient tráví volný čas. atp.) včetně akreditovaného zařízení. Praxe bude probíhat tak, aby měl účastník kurzu možnost sledovat a prakticky si vyzkoušet všechny výkony uvedené v seznamu praktických výkonů výše. Nedílnou součástí vzdělávacího programu je vedení Logbooku/záznamu o provedených výkonech v rámci celé odborné praxe na vlastním (zvoleném nebo určeném) pracovišti a pracovišti akreditovaného zařízení pro praktickou část vzdělávacího programu.

5 Požadavky na zajištění realizace kvalifikačního kurzu

Personální požadavky

Vyučující teoretické výuky a učitel praktického vyučování může být zdravotnický pracovník nebo pracovník, jehož odbornost se vztahuje k příslušné problematice a vyučovanému předmětu (např. lékař, inženýr, právník, pedagog, speciální pedagog. apod.). Vyučujícím odborné behaviorálně analytické části programu může být pouze odborník, který je navíc držitelem mezinárodní certifikace v aplikované behaviorální analýze (Board Certified Behavior Analyst). Učitel praktického vyučování musí splnit podmínky, které jsou stanoveny příslušným vzdělávacím programem.

Věcné a technické vybavení

Zařízení určené pro realizaci vzdělávacího programu musí být náležitě materiálně a technicky vybaveno pro práci behaviorální technika. Jedná se zejména o prostorové vybavení, učebny pro teoretickou výuku s potřebnou multimediální výukovou technologií a cvičebny pro praktický nácvik dovedností. Učebny pro nácvik praktických dovedností musí být vybaveny pomůckami pro nácvik technik behaviorální intervence. Jedná se zejména o pomůcky k zaznamenávání a měření projevů chování (pomůcky k měření frekvence, latence, doby trvání chování), pomůcky k zaznamenávání projevů chování (informační a komunikační technologie s dostatečným zabezpečením pro zachování důvěrnosti zaznamenaných dat). Materiály pro diagnostiku chování, zejména behaviorální diagnostické nástroje (např. diagnostické nástroje a manuály VB-MAPP) a software pro vytváření

individuálních behaviorálních program pacientů/klientů. Materiály pro záznam dat a informací (např. behaviorální formuláře, záznamové archy a formuláře s možností grafického záznamu dat o chování).

Pro nácvik technik behaviorální intervence musí být učebny pro praktickou výuku vybaveny dostatečným množstvím herních prvků pro nácvik práce s pacienty/klienty v dětském věku a dostatečným množstvím specializovaných pomůcek pro motivaci osob s neurovývojovým postižením. Dále pak pomůckami k provádění hodnocení preferencí a rozvoji verbálních operantů (např. specializované karty pro nácvik mandů, taktů, echoických reakcí a intraverbálního chování). Pro pozorování přímé práce účastníka kurzu s klientem je vhodné, aby pracoviště disponovalo místností vybavenou jednosměrným zrcadlem, které umožní sledování práce účastníka kurzu bez nutnosti vstupu do prostředí, kde probíhá intervence.

Dále musí být pracoviště vybaveno dostatečným množstvím současné odborné literatury z oblasti aplikované behaviorální analýzy a přístupu k mezinárodním odborným časopisům z oblasti aplikované behaviorální analýzy. V neposlední řadě je nutné, aby pracoviště disponovalo dostatečným množstvím odborné literatury z oblasti experimentálního výzkumného designu.

Bezpečnost a ochrana zdraví

Součástí teoretické i praktické výuky je problematika bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, hygieny práce a požární ochrany.

Výuka k bezpečné a zdravé neohrožující práci vychází z požadavků platných právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Požadavky jsou doplněny informacemi o rizicích možných ohrožení v souvislosti s vykonáváním praktické výuky, včetně informací vztahujících se k opatřením na ochranu před působením zdrojů rizik.

6 Studijní materiály a zdroje

ZÁKLADY VEŘEJNÉHO ZDRAVOTNICTVÍ

1. GLADKIJ, I. a kol. Management ve zdravotnictví. Brno: Computer Press, 2003. 380 s. ISBN 80-7226-996-8.
2. KELNAROVÁ, J., TOUFAROVÁ, J., SEDLÁČKOVÁ, J., ČÍKOVÁ, Z. První pomoc 1. 2. vydání. Praha: Grada, 2012. 100 s., ISBN 978-80-247-4199-4.
3. KELNAROVÁ, J., TOUFAROVÁ, J., SEDLÁČKOVÁ, J., ČÍKOVÁ, Z. První pomoc II. 2. vydání. Praha: Grada, 2013. 180 s. ISBN 978-80-247-4200-7.
4. KOMÁREK, L., PROVAZNÍK, K. Ochrana a podpora zdraví. Praha: 3. LF UK + CINDI, 2011, 99 s., ISBN 978-80-260-1159-0.
5. MALINA, A.: Úvod do veřejného zdravotnictví pro nelékaře, IPVZ, Praha 2013, ISBN 978-80-87023-29-7.
6. ŠUSTEK, P. a kol. Zdravotnické právo. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 850 s. ISBN

978-80-7552-321-1.

7. TĚŠINOVÁ, J., R. ŽDÁREK a R. POLICAR. Medicínské právo. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. 414 s. ISBN 978-80-7400-050-8.

8. UHEREK, P. Povinná mlčenlivost zdravotnických pracovníků. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008. 182 s. ISBN 978-80-247-2658-8.

9. Zdraví 2020 - Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR a Státní zdravotní ústav, 2014. ISBN: 978-80-85047-47-9.

ZÁKLADY V KLINICKÝCH OBORECH

Povinná literatura

1. ČEVELA, R., ČELEDOVÁ, L. Sociální gerontologie: východiska ke zdravotní politice a podpoře zdraví ve stáří. 1. vydání. Praha: Grada, 2014. 238 s. ISBN 9788024745442.

2. HOSÁK, L., HRDLIČKA, M. a kol. Psychiatrie and pedopsychiatrie. Praha: Karolinum, 2015. 648 s. ISBN 978-80-246-2998-8-3. HRDLIČKA, M., KOMÁREK, V. Dětský autismus. 2. doplněné vydání. Praha: Portál, 2014. 212 s. ISBN 978-80-262-0686-6.

4. KOMÁREK, V., ZUMROVÁ, A. Dětská neurologie: vybrané kapitoly. 2. vydání. Praha: Galén, 2008. 195 s. ISBN 978-80-7262-492-8.

5. MRZENA, B. Pediatrie: vybrané kapitoly pro studující speciální pedagogiky Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. 1. vydání. Brno: Paido, 2009. 109 s. ISBN 9788073151829.

6. RABOCH, J., PAVLOVSKÝ, P., JANOTOVÁ, D. Psychiatrie - minimum pro praxi. 4. vydání. Praha: Triton, 2006. 211 s. ISBN 978-80-7254-746-3.

7. SCHULER, M., OSTER, P. Geriatrie od A do Z pro sestry. 1. české vydání. Praha: Grada, 2010. 336 s. ISBN 9788024730134.

Doporučená literatura

1. KLIMA, J. Pediatrie. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. 320 s. ISBN 8086432386.

2. MATĚJOVSKÁ KUBEŠOVÁ, H., WEBER, P. Geriatrie. In Vnitřní lékařství. Praha: Grada, 2011. 30 s. Vnitřní lékařství 1. ISBN 978-80-247-2110-1.

3. ŠLAPAL, R. Dětská neurologie pro speciální pedagogy. Brno: Paido, 1996. 42 s. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-17-6.

ODBORNÁ BEHAVIORÁLNĚ ANALYTICKÁ ČÁST

Povinná literatura

1. ADAMUS, P. Strategie uplatňované v edukaci žáků s poruchami autistického spektra. Ostrava: Montanex 2016. 75 s. ISBN 978-80-7225-436-1.

2. BAILEY, J. S., BURCH, M. R., Ethics for Behavior Analysts. 3. vydání. Oxford: Routledge 2016. 381 s. ISBN 978-1-138-94920-1.

3. BAZALOVÁ, B. Poruchy autistického spektra v kontextu české psychopedie. Brno: Masarykova univerzita, 2012. 279 s. ISBN 978-80-210-5930-6.
4. COOPER, J. O., HERON, T. E., HEWARD, W. L. Applied Behavior Analysis. 2. vydání. Harlow: Pearson Education Ltd., 2014. 751 s. ISBN 978-1-29202-321-2.
5. GRAY, C. The New Social Story Book. Arlington: Future Horizons, 2015. 335 s. ISBN 9781941765166.
6. GULICK, R. F., KITCHEN, T. P. Effective Instruction for Children with Autism. Erie: The Dr. Gertrude A. Barber National Institute, 2007. 330 s. ISBN 978-1-890032-10-4.
7. KEENAN, M., HENDERSON, M., KERR, K. P., DILLENBURGER, K., GREEN, G. Applied Behavior Analysis and Autism: Building a Future Together. London: Jessica Kingsley Publisher, 2006. 304 s. ISBN 978-1843103103.
8. LYNCH BARBERA, M. The Verbal Behavior Approach. London: Jessica Kingsley Publishing, 2007. 200 s. ISBN 978-1843108528.
9. MAŠTENOVÁ, Z. Využitie aplikovanej behaviorálnej analýzy vo vzdelávaní detí s poruchami autistického spektra a inými vývinovými poruchami. In: Špeciálny pedagóg. Časopis pre špeciálnopedagogickú teóriu a prax 2016, 5 (1), s. 71-77.
10. SUNDBERG, M. L, PARTINGTON, J. W. Teaching Language to Children with Autism or Other Developmental Disabilities. Concord: AVB Press, 1998. 246 s. ISBN 978-0-9818356-5-5.
11. WEISS, P. a kol. Etické otázky v psychologii. Praha: Portál, 2011 - Vyd.1, 352 s., ISBN 978-80-7367-845-6.

Související právní předpisy

1. ČESKO. Zákon [č. 48](#) ze dne 7. března 1997 o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů [v platném znění]. Sbírka zákonů České republiky. 1997, částka 16, s. 1185-1263. ISSN 1211-1244.
2. ČESKO. Zákon [č. 101](#) ze dne 4. dubna 2000 o ochraně osobních údajů a změně některých zákonů [v platném znění]. Sbírka zákonů České republiky. 2000, částka 32, s. 1521-1532. ISSN 1211-1244.
3. ČESKO. Zákon [č. 258](#) ze dne 14. července 2000 o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů [v platném znění]. Sbírka zákonů České republiky. 2000, částka 74, s. 3622-3662. ISSN 1211-1244.
4. ČESKO. Zákon [č. 96](#) ze dne 4. února 2004 o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních) [v platném znění]. Sbírka zákonů České republiky. 2004, částka 30, s. 1452-1479. ISSN 1211-1244.
5. ČESKO. Zákon [č. 561](#) ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) [v platném znění]. Sbírka zákonů České republiky. 2004, částka 190, s. 10262-10324. ISSN 1211-1244.

6. ČESKO. Zákon [č. 372](#) ze dne 6. listopadu 2011 o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách) [v platném znění]. Sbírka zákonů České republiky. 2011, částka 131, s. 4730-4801. ISSN 1211-1244.
 7. ČESKO. Vyhláška [č. 189](#) ze dne 10. června 2009 o atestační zkoušce, zkoušce k vydání osvědčení k výkonu zdravotnického povolání bez odborného dohledu, závěrečné zkoušce akreditovaných kvalifikačních kurzů a aprobační zkoušce a o postupu při ověření znalosti českého jazyka (vyhláška o zkouškách podle zákona o nelékařských zdravotnických povoláních) [v platném znění]. Sbírka zákonů České republiky. 2009, částka 56, s. 2735-2743. ISSN 1211-1244.
 8. ČESKO. Vyhláška [č. 55](#) ze dne 1. března 2011 o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků [v platném znění]. Sbírka zákonů České republiky. 2011, částka 20, s. 482-543. ISSN 1211-1244.
 9. ČESKO. Vyhláška [č. 98](#) ze dne 22. března 2012 o zdravotnické dokumentaci [v platném znění]. Sbírka zákonů České republiky, 2012, částka 39, s. 1666-1685. ISSN 1211-1244.
 10. ČESKO. Vyhláška [č. 470](#) ze dne 21. prosince 2017, kterou se mění vyhláška č. 39/2005 Sb., kterou se stanoví minimální požadavky na studijní programy k získání odborné způsobilosti k výkonu nelékařského zdravotnického povolání [v platném znění]. Sbírka zákonů České republiky. 2017, částka 169, s. 5652-5662. ISSN 1211-1244.
-

- 1) [§45](#) odst. 2 zákona č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních), ve znění pozdějších předpisů, (dále jen zákon [č. 96/2004 Sb.](#)).
- 2) [§29a](#) zákona č. 96/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů a [§30a](#) vyhlášky č. 55/2011 Sb., o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků, ve znění pozdějších předpisů.
- 3) [§29a](#) zákona č. 96/2004 Sb., zákon o nelékařských zdravotnických povoláních, ve znění pozdějších předpisů.
- 4) [§28a](#) vyhlášky č. 39/2005 Sb., kterou se stanoví minimální požadavky na studijní programy k získání odborné způsobilosti k výkonu nelékařského zdravotnického povolání, ve znění pozdějších předpisů.
- 5) [§25](#) zákona č. 561/2004 Sbb., školský zákon.

- 6) [§29a](#) zákona č. 96/2004 Sb., zákon o nelékařských zdravotnických povoláních, ve znění pozdějších předpisů.
- 7) [§13](#) - [§16](#) vyhlášky č. 189/2009 Sb., o atestační zkoušce, zkoušce k vydání osvědčení k výkonu zdravotnického povolání bez odborného dohledu, závěrečné zkoušce akreditovaných kvalifikačních kurzů a aprobační zkoušce a o postupu při ověření znalosti českého jazyka.

EPIS